

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 349.428

DOI <https://doi.org/10.32782/LST/2021-3-10>

Іван БОЙЧЕНЮК

аспірант кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, вул. Героїв Майдану, 8, м. Хмельницький, Україна, 29000

ORCID: 0000-0003-1826-3995

Бібліографічний опис статті: Бойченко, І. (2021). Особливості адміністративної процесуальної правосуб'єктності у спорах про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності. *Law. State. Technology*, 3, 59–66, doi: <https://doi.org/10.32782/LST/2021-3-10>

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ У СПОРАХ ПРО ПРИМУСОВЕ ВІДЧУЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ З МОТИВІВ СУСПІЛЬНОЇ НЕОБХІДНОСТІ

У статті здійснено аналіз умов та підстав звернення суб'єктів владних повноважень із позовами про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності до адміністративного суду. Охарактеризовано правову природу рішення суб'єкта владних повноважень про викуп земельних ділянок для суспільних потреб. Сформульовано висновки і пропозиції, спрямовані на вдосконалення законодавства та правозастосовчої практики.

Метою статті є визначення умов та змісту адміністративної процесуальної правосуб'єктності суб'єкта владних повноважень у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності.

Досягнення цієї мети зумовлює необхідність вирішення такого завдання: визначити нормативно-правові засади звернення суб'єктів владних повноважень із позовами про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності до адміністративного суду, з'ясувати підстави та умови звернення до суду у цій категорії справ і на підставі їх аналізу визначити напрями вдосконалення правозастосовчої практики.

Наукова новизна. У статті визначаються умови та зміст адміністративної процесуальної правосуб'єктності суб'єкта владних повноважень у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності.

Як **висновок** у статті визначається, що адміністративна процесуальна правосуб'єктність суб'єкта владних повноважень у справах зі спорів про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності виникає у суб'єкта владних повноважень: за наявності відповідного правового статусу, галузевої та територіальної правосуб'єктності, належного рішення про викуп для суспільних потреб, у разі недосягнення згоди із власником земельної ділянки у порядку досудової процедури, подання позовної заяви, за наслідками розгляду якої відкрито провадження в адміністративній справі.

Ключові слова: примусове відчуження земельної ділянки, суспільна необхідність, адміністративна процесуальна правосуб'єктність, суб'єкт владних повноважень.

Ivan BOICHENIUK

Postgraduate Student at the Department of Constitutional, Administrative and Financial Law, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, 8 Heroiv Maidan str., Khmelnytsky, Ukraine, 29000

ORCID: 0000-0003-1826-3995

To cite this article: Boicheniuk, I. (2021). Osoblyvosti administratyvnoyi protsesual'noyi pravosub'yektnosti u sporakh pro prymusove vidchuzhennya zemel'noyi dilyanky z motyviv suspil'noyi neobkhidnosti [Peculiarities of administrative procedural legal entity in disputes about forced alienation of land for public necessity]. *Law. State. Technology*, 3, 59–66, doi: <https://doi.org/10.32782/LST/2021-3-10>

PECULIARITIES OF ADMINISTRATIVE PROCEDURAL LEGAL ENTITY IN DISPUTES ABOUT FORCED ALIENATION OF LAND FOR PUBLIC NECESSITY

The analysis of the grounds and conditions of appeals of subjects of power with claims for compulsory alienation of land on the grounds of public necessity to the administrative court is carried out in the article. The legal nature of the decision of the subject of power on the purchase of land for public needs is described. Conclusions and proposals aimed at improving legislation and law enforcement practice are formulated.

The purpose of the article is to determine the basic conditions and content of the administrative procedural legal personality of the subject of power in cases of administrative lawsuits for compulsory alienation of land for reasons of public necessity.

Achieving this goal necessitates the solution of such a task as to determine the legal basis for appeals of subjects of power with claims for compulsory alienation of land on grounds of public necessity to the administrative court, to clarify the grounds and conditions of appeal to the court in this category of cases, and based on their analysis to identify areas for improvement of law enforcement practice.

Scientific novelty. The conditions and content of the administrative procedural legal personality of the subject of power in cases of administrative claims for compulsory alienation of land for reasons of public necessity are defined in the article.

In conclusion, the article defines that the administrative procedural legal personality of the subject of power in cases of disputes over the compulsory alienation of land for reasons of public necessity arises in the subject of power: in the presence of appropriate legal status, sectoral and territorial legal personality, a proper decision on redemption for public needs, in case of failure to reach an agreement with the owner of the land in the pre-trial procedure, filing a statement of claim, the results of which opened proceedings in an administrative case.

Key words: forced alienation of land, public necessity, administrative procedural legal personality, subject of power.

Актуальність проблеми. Особливою категорією справ у земельних спорах, що розглядаються у межах адміністративного судочинства, є справи за зверненнями суб'єктів владних повноважень. Така участь суб'єктів владних повноважень в адміністративному судочинстві зумовлена необхідністю забезпечити через суд здійснення ними своїх публічно-владних управлінських функцій у галузі земельних правовідносин, що при цьому має на меті ефективний захист суспільних інтересів.

Категорією справ за позовом суб'єкта владних повноважень у публічно-правових земельних спорах з урахуванням п. 5, 8 ч. 1 ст. 19 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) та в сукупності з п. 5 ч. 5 ст. 46 КАСУ є справи за позовами суб'єкта владних повноважень про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності. Оскільки розгляд цих категорій справ у судовому порядку визначається конституційним принципом непорушності права приватної власності та виключності підстав його приму-

сового відчуження за умови дотримання встановленого порядку та відшкодування вартості понесених утрат, то важливим є дослідження умов та змісту адміністративної процесуальної правосуб'єктності суб'єкта владних повноважень, оцінку якої повинен здійснити суд першочергово і лише за умови відповідності якої законодавству можливе правомірне позбавлення права власності особи на земельну ділянку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан наукового розроблення проблеми характеризується тим, що попри наявність численних наукових досліджень законодавства з питань примусового відчуження земельних ділянок та інших об'єктів, що на них знаходяться, із мотивів суспільної необхідності здебільшого спостерігається їх земельно- та цивільно-правова спрямованість. Земельно-правовий аспект даного питання розглядався в роботах таких науковців, як В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, А.П. Гетьман, Т.О. Коваленко, І.О. Костяшкін, П.Ф. Кулинич, А.М. Мірошниченко, В.В. Носік, М.В. Шульга та ін. Спеціальне земельно-правове

дослідження здійснено А.Б. Наконечним (Наконечний, 2015), Є.П. Суєтновим (Суєтнов, 2012). Питання захисту майнових прав на земельні ділянки у разі їх примусового вилучення розкриваються у дисертаціях Д.В. Дудника (Дудник, 2015), Р.В. Крупника (Крупник, 2020). Окремі процесуальні засади судового розгляду адміністративних спорів означеної категорії справ досліджуються С.В. Бакуліною (Бакуліна, 2018), Н.В. Ільків, О.В. Ільницьким, (Ільків, Ільницький, 2011), О.М. Клименко (Клименко, 2012), Т.В. Ющенко (Ющенко, 2014). Дослідження цих питань в умовах відкриття ринку землі та оновлення адміністративно-процесуального законодавства є особливо актуальним.

Метою статті є визначення основних умов та змісту адміністративної процесуальної правосуб'єктності суб'єкта владних повноважень у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ст. 267 КАСУ, яка знаходиться у Главі 11, присвяченій встановленню особливостей розгляду окремих категорій спорів адміністративними судами, вміщує норми, які виступають спеціальними щодо інших норм КАСУ та визначають особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності. Однак дана норма не містить механізму та закономірностей дослідження судами предмету провадження у справах про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності. Оскільки під час визначення кола справ, які розглядаються за зверненням суб'єктів владних повноважень, необхідно виходити з конституційного принципу, що органи влади діють тільки на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені законом (ст. 19 Конституції України), відповідно, суб'єкти владних повноважень можуть звертатися до адміністративного суду лише у випадках, передбачених законом, то насамперед слід указати на важливість установа суддею наявності належної адміністративної процесуальної дієздатності суб'єкта на звернення з вимогами про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності. Суд повинен установити наявність права та визначити первинні нормативні підстави цього органу на звернення до адміністративного суду у цій справі.

Дослідження змісту ч. 1 ст. 267 КАСУ щодо визначення суб'єктів, повноважних звернутися

з адміністративним позовом про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності, вказує, що вона є неповною, а виклад цього у спеціальному Законі України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» (далі – Закон про відчуження) (Закон, 2009) не системний. Тож слід виділити низку маркерів щодо умов адміністративної процесуальної правосуб'єктності суб'єкта владних повноважень у цій категорії справ.

З адміністративним позовом можуть звернутися лише суб'єкти, які відповідно до закону можуть викуповувати ці об'єкти для суспільних потреб з урахуванням закріпленого у статтях 8 та 9 Закону про відчуження, диференційованого підходу залежно від:

а) правового статусу суб'єкта владних повноважень (лише орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування). Не передбачено законом так зване делегування повноважень, що у рішеннях органів державної влади, як правило, має формулювання «за дорученням», «на виконання»;

б) галузевої правосуб'єктності суб'єкта владних повноважень, яка полягає у його повноваженнях щодо прийняття рішення про викуп земельної ділянки для конкретного виду та значення суспільної потреби (загальнодержавного чи місцевого). Для прикладу, рішення про викуп земельних ділянок для забезпечення національної безпеки й оборони приймає лише Кабінет Міністрів України. Прийняття рішення про викуп об'єктів для будівництва, капітального ремонту, реконструкції та обслуговування лінійних об'єктів та об'єктів транспортної і енергетичної інфраструктури (доріг, мостів, естакад, нафто-, газо- та водопроводів, ліній електропередачі, зв'язку, аеропортів, морських портів, нафтових і газових терміналів, електростанцій) та об'єктів, необхідних для їх експлуатації, віднесено до повноважень органів виконавчої влади, а будівництво, капітальний ремонт, реконструкція та обслуговування таких об'єктів, пов'язаних з обслуговуванням відповідно територіальної громади села, селища, міста – до органів місцевого самоврядування.

Як зазначає І.І. Діткевич, через галузеву правосуб'єктність суб'єкт стає учасником адміністративних процесуальних правовідносин й, отримуючи цей статус, посідає в процесі конкретне процесуальне місце серед інших осіб, які беруть участь у справі (Діткевич, 2010).

Причому законодавчо обмежується перелік суспільних потреб, що можуть бути підставою звернення до суду (ч. 1 ст. 15 Закону про відчуження);

в) територіальної правосуб'єктності суб'єкта владних повноважень, яка полягає у його повноваженнях щодо прийняття рішення про викуп земельної ділянки для суспільної потреби виходячи з адміністративно-територіального розміщення планованого об'єкта. Так, Вищий адміністративний суд України у справах про примусове відчуження у державну власність із мотивів суспільної необхідності частини земельної ділянки (№ 875/72/16) вказав на здійснення суб'єктом повноважень із недотриманням правила, яке слідує з адміністративно-територіального розміщення планованого об'єкта (зокрема, за матеріалами справи передбачається місце розташування об'єкта на території двох областей) (Ухвала Вищого адміністративного суду України від 27 квітня 2017 р.). У такому разі рішення про викуп об'єкта для суспільних потреб приймає Кабінет Міністрів України (ч. 2 ст. 8 Закону), і, відповідно, право на звернення з позовом про примусове відчуження належить лише Кабінету Міністрів України, а не райдержадміністрації, як це мало місце у справі. На порушення меж компетенції у справах про примусове відчуження земельних ділянок із мотивів суспільної необхідності ВАС указав Макарівській районній державній адміністрації й у справі № 875/88/16, взявши до уваги, що об'єкт має проходити по території декількох районів, і рішення про викуп прийнято Київською обласною державною адміністрацією (розпорядження), що відповідає ч. 2 ст. 8 Закону, відповідно, право на звернення з позовом про примусове відчуження належить лише обласній державній адміністрації, а не райдержадміністрації (Ухвала Вищого адміністративного суду України від 13 липня 2017 р.).

Окрім того, що прийняття рішення про викуп об'єктів для суспільних потреб органами виконавчої влади та місцевого самоврядування повинно вписуватися у рамки їхніх повноважень, визначених спеціальними законами, важливим є здійснення правової оцінки рішення суб'єкта владних повноважень. Так, у справі № 875/28/18 судом було встановлено відсутність рішення про викуп земельної ділянки для суспільних потреб (Рішення Київського апеляційного адміністративного суду від 10 липня 2018 р.), а у справі К/800/19515/15 суди помилково дійшли висновку, що оскаржуване розпорядження, яке містить у собі лише перелік відповідних організаційних заходів, спрямованих на викуп або примусове відчуження земельних

ділянок, має правовим наслідком примусове відчуження земельної ділянки позивача (Постанова Вищого адміністративного суду України від 22 грудня 2015 р.).

Розуміння норми ч. 1 ст. 16 Закону про відчуження, щодо права органів виконавчої влади та місцевого самоврядування на звернення до адміністративного суду із позовом про примусове відчуження зазначених об'єктів лише у разі «недосягнення згоди з власником земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, щодо їх викупу для суспільних потреб відповідно до Р. II Закону» як обов'язкової досудової процедури, тобто суб'єкт владних повноважень має право звернутися до суду, але після встановленої законом процедури вирішення цього спору в досудовому порядку (Смокович, 2010: 62), вказує, що рішення про викуп у разі незгоди власника з ним не породжує юридичних наслідків у вигляді припинення права власності на земельну ділянку та інші об'єкти, що на ній знаходяться, для суспільних потреб.

Так, у справі за позовом про визнання протиправним та скасування рішення міської ради щодо викупу об'єкта для суспільних потреб суд слушно зробив висновок, що позовні вимоги до задоволення не належать, оскільки незгода власника з викупною ціною не є підставою для визнання рішення про викуп об'єкта нерухомого майна протиправним та скасування вказаного рішення, оскільки у власника є право вести переговори із суб'єктом владних повноважень щодо викупної ціни та не погодитися на продаж об'єкта нерухомості для суспільних потреб (Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 09 жовтня 2018 р. у справі № 1540/4272/18).

Ураховуючи положення абз. 7 ч. 1 ст. 15 Закону про відчуження, у разі недосягнення згоди щодо умов договору купівлі-продажу (іншого правочину, що передбачає передачу права власності) протягом шести місяців зі дня прийняття рішення про викуп земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, зазначені об'єкти можуть бути примусово відчужені у державну чи комунальну власність лише як виняток із мотивів суспільної необхідності і виключно для будівництва автомобільних доріг загального користування державного значення, мостів, естакад та об'єктів, необхідних для їх експлуатації, на умовах концесії, потребує внесення змін ч. 1 ст. 16 Закону шляхом доповнення не лише випадком «недосягнення згоди з власником земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, щодо їх викупу для

суспільних потреб», а й у разі недосягнення згоди щодо умов договору купівлі-продажу (іншого правочину, що передбачає передачу права власності) виключно для будівництва автомобільних доріг загального користування державного значення, мостів, естакад та об'єктів, необхідних для їх експлуатації, на умовах концесії.

Таким чином, з аналізу судової практики слідує, що суди повинні здійснювати належну оцінку рішень суб'єктів владних повноважень та їхніх наслідків.

Із метою забезпечення захисту прав громадян велике значення має перевірка судом дотримання позивачем строку чинності рішення про викуп земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, для суспільних потреб із підстав, які допускають примусове відчуження цих об'єктів із мотивів суспільної необхідності (ч. 3 ст. 12 Закону) для звернення до суду з позовом про примусове відчуження цих об'єктів. Недотримання цього строку у багатьох випадках стало підставою для відмови у задоволенні позову (зокрема, Ухвала Вищого адміністративного суду України від 27 квітня 2017 р. у справі № 875/72/16; Ухвала Вищого адміністративного суду України від 13 липня 2017 р. у справі № 875/88/16).

Як слушно зазначається в юридичній літературі, саме сукупність ознак і повинна враховуватися під час визначення правоздатності для звернення до суду суб'єкта владних повноважень із відповідним позовом (Ільків, 2013: 20)

Отже, для вирішення питання щодо наявності у суб'єкта адміністративної процесуальної правосуб'єктності суди повинні виходити із системного застосування положень ст.ст. 8, 9, 15 Закону про відчуження та ч. 1 ст. 267 КАСУ.

Прийняття таких рішень неналежними суб'єктами та подальше звернення ними з позовом до суду є однозначною підставою для повернення позовної заяви на підставі п. 3 ч. 4 ст. 169 КАСУ або залишення позову без розгляду на підставі п. 1 ч. 1 ст. 240 КАС, якщо вказані обставини будуть встановлені вже після відкриття провадження по справі. Адміністративний суд у такий спосіб слідує за дотриманням меж допустимого втручання суб'єктом владних повноважень у право власності особи на земельну ділянку.

Окремої уваги заслуговує у справах про примусове відчуження земельних ділянок із мотивів суспільної необхідності повноваженням суду постановити ухвалу про закриття провадження у справі з підстави, передбаченої у ст. 238 КАСУ, зокрема якщо позивач відмовився від позову і відмову прийнято судом.

Як справедливо констатує В.М. Бевзенко, попри те, що суб'єкти владних повноважень є у принципі звичайними учасниками адміністративного судочинства, враховуючи їхню юридичну природу, вони суттєво різняться від інших осіб, які беруть участь у розгляді та вирішенні адміністративної справи (Бевзенко, 2010: 166).

Оскільки реалізація адміністративної процесуальної правосуб'єктності позивача є проявом принципу диспозитивності, зміст якого полягає у можливості вільно розпоряджатися своїми правами щодо предмету спору (Комзюк, 2007: 111), то суб'єкти владних повноважень, виступаючи позивачами в адміністративному процесі, наділені відповідними диспозитивними правами (ст. 47 КАС України), зокрема правом на будь-якій стадії судового процесу відмовитися від позову.

В ухвалі Львівського апеляційного адміністративного суду від 13 липня 2011 р. у справі № 2а-6/11/9104 вказується «Прийняти відмову від позову», мотивуючи це тим, що відмова Львівської ОДА від заявленого раніше позову не суперечить вимогам законодавства, не порушує прав відповідачів, третіх осіб у справі чи інших осіб, оскільки, як зазначив представник позивача, у даний час відсутня необхідність у примусовому вилученні земельних ділянок приватної власності і спір врегульовано в поза-судовому порядку.

Таким чином, постановляючи ухвали про прийняття відмови від позову, врахуванню підлягає дослідження судом того, чи відмова позивача від адміністративного позову не суперечить закону та не порушує права, свободи чи інтереси насамперед відповідачів, а також відсутність заперечень щодо закриття провадження у справі.

Установлені ст. 54 КАС України обмеження щодо права закінчувати справу примиренням діють виключно у тому разі, коли суб'єкт владних повноважень у випадках, наданих законом, звертається до суду в інтересах інших осіб.

Передбачене ст. 10 Закону про відчуження коло осіб, яким може належати ініціатива щодо викупу земельних ділянок для суспільних потреб, може вказувати, що відповідний орган діє в інтересах таких осіб. Однак, як слушно зазначає Т.В. Юценко, встановлений порядок та умови прийняття рішення відповідним органом щодо викупу вказує, що під час здійснення повноважень суб'єктами владних повноважень в аналізованій категорії справ ці обмеження не діють, оскільки відповідні органи вступають у справу як позивач із метою реалізації зако-

нодавчо закріпленого принципу домінування суспільного інтересу над приватним (Ющенко, 2019: 114)

А.Б. Наконечний указує на порушення судом норм процесуального права, якщо він задовольняє позов у разі, якщо сторони досягли згоди щодо примусового відчуження земельної ділянки та якщо у сторін на певному етапі немає претензій щодо компенсації вартості останньої (Наконечний, 2015: 172). Такі міркування є дискусійними.

Ч. 3 ст. 183 КАСУ встановлено, що суд ухвалює рішення у разі визнання позову відповідачем, право на що йому надано відповідно до ч. 4 ст. 47 та ст. 189 КАСУ. Прикладом цього може слугувати рішення Другого апеляційного адміністративного суду від 5 березня 2020 р. у справі № 851/1/19.

Як гарантію прав відповідача слід уважати закріплене у ч. 6 ст. 183 КАСУ право суду не

прийняти визнання позову відповідачем і не визнати умов примирення сторін, якщо ці дії суперечать закону або порушують чий-небудь права, свободи чи інтереси.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність суб'єкта владних повноважень у справах зі спорів про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності виникає у суб'єкта владних повноважень: за наявності відповідного правового статусу, галузевої та територіальної правосуб'єктності, належного рішення про викуп, у разі недосягнення згоди із власником земельної ділянки у порядку досудової процедури (що свідчить про виникнення спору), подання позовної заяви, за наслідками розгляду якої відкрито провадження в адміністративній справі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Наконечний А.Б. Примусове відчуження земельних ділянок : дис. ... к.ю.н. : 12.00.06 ; Одеська юридична академія. Одеса, 2015. 225 с.
2. Суєтнов Є.П. Відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності : дис. ... к.ю.н. : 12.00.06 ; Національний університет «Юридична академія України ім. Я. Мудрого». Харків, 2012. 194 с.
3. Дудник Д.В. Відчуження земельних ділянок для суспільних потреб: цивільно-правовий аспект : дис. ... к.ю.н. : 12.00.03. Харків, 2015. 204 с.
4. Крупник Р.В. Охорона та захист майнових прав власника (володільця) у разі примусового вилучення земельної ділянки: цивільно-правовий аспект : дис. ... к.ю.н. : 12.00.03 ; Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2020. 233 с.
5. Бакуліна С.В. Особливості судового розгляду та вирішення публічно-правових земельних спорів : дис. ... к.ю.н. : 12.00.07 ; Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2018. 236 с.
6. Ільків Н.В., Ільницький О.В. Примусове відчуження земельних ділянок та об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності: правові проблеми. *Право України*. 2011. № 5. С. 156–166.
7. Клименко О.М. До питання про участь судових органів у механізмах примусового відчуження об'єктів права приватної власності, зумовленого суспільною необхідністю. *Вісник Вищої ради юстиції України*. 2012. № 1(9). С. 107–115. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Vvryu/index.html>.
8. Ющенко Т.В. Сутність адміністративної процесуальної правосуб'єктності органів місцевого самоврядування у справах про примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 3. С. 124–127.
9. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності : Закон України від 17 листопада 2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17>.
10. Діткевич І.І. Поняття «адміністративна процесуальна правосуб'єктність»: проблеми дефініції. *Право і Безпека*. 2010. № 4(36). URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2010_4/index.htm.
11. Смокович М. Суб'єкт владних повноважень як позивач в адміністративному судочинстві. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2010. № 2. С. 52–64.
12. Ільків Н.В. Особливості судового розгляду справ про примусове відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності. *Вісник Вищої Ради юстиції*. 2013. № 3. С. 18–33.
13. Бевзенко В.М. Участь в адміністративному судочинстві суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми : монографія. Київ : Прецедент, 2010. 475 с.

14. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України : навчальний посібник. Київ : Прецедент, 2007. 531 с.

15. Ющенко Т.В. Процесуальна правосуб'єктність органів місцевого самоврядування в адміністративному судочинстві України : дис. ... к.ю.н. : 12.00.07 ; Університет митної справи та фінансів. Дніпро, 2019. 230 с.

REFERENCES:

1. Nakonechnyy, A.B. (2015) Prymusove vidchuzhennya zemel'nykh dilyanok [Compulsory alienation of land]: dys. ... k.yu.n.: spets.12.00.06. Odesa, Odes'ka yurydychna akademiya, 2015. 225 s. [in Ukrainian].

2. Suyetnov, Ye.P. (2012) Vidchuzhennya zemel'nykh dilyanok dlya suspil'nykh potreb ta z motyviv suspil'noyi neobkhidnosti [Alienation of land plots for public needs and for reasons of public necessity]: dys. ... k.yu.n.: spets.12.00.06. Kharkiv, Natsional'nyy universytet Yurydychna akademiya Ukrayiny im. YA.Mudroho, 2012. 194 s. [in Ukrainian].

3. Dudnyk D.V. Vidchuzhennya zemel'nykh dilyanok dlya suspil'nykh potreb: tsyvil'no-pravovyy aspekt [Alienation of land for public needs: civil law aspect]: dys. ... k.yu.n.: spets.12.00.03. Kharkiv, 2015. 204 s. [in Ukrainian].

4. Krupnyk, R.V. (2020) Okhorona ta zakhyst maynovykh prav vlasnyka (volodil'tsya) u razi prymusovoho vyluchennya zemel'noyi dilyanky: tsyvil'no-pravovyy aspekt [Protection and protection of property rights of the owner (owner) in case of compulsory withdrawal of the land plot: civil law aspect]: dys. ... k.yu.n.: spets.12.00.03. L'viv, L'vivs'kyy natsional'nyy universytet imeni Ivana Franka, 2020. 233 s. [in Ukrainian].

5. Bakulina, S.V. (2018) Osoblyvosti sudovoho roz'hlyadu ta vyrishennya publichno-pravovykh zemel'nykh sporiv [Features of judicial consideration and resolution of public-law land disputes]: dys. ... k.yu.n.: spets.12.00.07. Ternopil', Ternopil's'kyy natsional'nyy ekonomichnyy universytet. 2018. 236 s. [in Ukrainian].

6. Il'kiv, N.V., Il'nyts'kyi, O.V. (2011) Prymusove vidchuzhennya zemel'nykh dilyanok ta ob'yektiv nerukhomoho mayna, shcho na nykh rozmishcheni, z motyviv suspil'noyi neobkhidnosti: pravovi problemy [Compulsory alienation of land and real estate located on them for reasons of public necessity: legal issues]. *Pravo Ukrayiny*. 2011. № 5. S.156-166. [in Ukrainian].

7. Klymenko, O.M. (2012) Do pytannya pro uchast' sudovykh orhaniv u mekhanizмах prymusovoho vidchuzhennya ob'yektiv prava pryvatnoyi vlasnosti, zumovlenoho suspil'noyi neobkhidnistyu [On the question of the participation of judicial bodies in the mechanisms of compulsory alienation of objects of private property rights, due to public necessity]. *Visnyk Vyshchoyi rady yustytsiyi Ukrayiny*. 2012. № 1 (9). S. 107–115. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vvryu/index.html> [in Ukrainian].

8. Yushchenko, T.V. (2014) Sutnist' administratyvnoyi protsesual'noyi pravosub'yektnosti orhaniv mistsevoho samovryaduvannya u spravakh pro prymusove vidchuzhennya zemel'nykh dilyanok z motyviv suspil'noyi neobkhidnosti [The essence of the administrative procedural legal personality of local governments in cases of forced alienation of land for reasons of public necessity]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2014. № 3. C.124-127. [in Ukrainian].

9. Pro vidchuzhennya zemel'nykh dilyanok, inshykh ob'yektiv nerukhomoho mayna, shcho na nykh rozmishcheni, yaki perebuva'yut' u pryvatnyi vlasnosti, dlya suspil'nykh potreb chy z motyviv suspil'noyi neobkhidnosti: Zakon Ukrayiny vid 17 lystopada 2009 r. [On the alienation of land plots and other immovable property located on them, which are in private ownership, for public needs or for reasons of public necessity: Law of Ukraine] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17> [in Ukrainian].

10. Ditkevych, I.I. (2010) Ponyattya «administratyvna protsesual'na pravosub'yektnist'»: problemy definitsiyi [The concept of "administrative procedural legal personality": problems of definition]. *Pravo i Bezpeka*. 2010. № 4 (36). URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2010_4/index.htm [in Ukrainian].

11. Smokovych, M. (2010) Sub'yekt vladnykh povnovazhen' yak pozyvach v administratyvnomu sudochynstvi [Subject of power as a plaintiff in administrative proceedings]. *Visnyk Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrayiny*. 2010. № 2. S. 52–64. [in Ukrainian].

12. Il'kiv, N.V. (2013) Osoblyvosti sudovoho roz'hlyadu sprav pro prymusove vidchuzhennya zemel'nykh dilyanok, inshykh ob'yektiv nerukhomoho mayna, shcho na nykh rozmishcheni, z motyviv suspil'noyi neobkhidnosti [Peculiarities of court proceedings in cases of compulsory alienation of land plots and other real estate objects located on them, on the grounds of public necessity]. *Visnyk Vyshchoyi Rady yustytsiyi*. 2013. № 3. C.18-33. [in Ukrainian].

13. Bevzenko, V.M. (2010) Uchast' v administratyvnomu sudochynstvi sub'yektiv vladnykh povnovazhen': pravovi zasady, pidstavy ta formy [Participation in administrative proceedings of subjects of power: legal principles, grounds and forms]: monohrafiya. K.: Pretsedent, 2010. 475 s. [in Ukrainian].

14. Komzyuk, A.T. (2007) Administratyvnyy protses Ukrayiny [Administrative process of Ukraine]: navch. posib. / A.T. Komzyuk, V.M. Bevzenko, R.S. Mel'nyk. K.: Pretsedent, 2007. 531 s. [in Ukrainian].

15. Yushchenko, T.V. (2019) Protseual'na pravosub'yektnist' orhaniv mistsevoho samovryaduvannya v administratyvnomu sudochnstvi Ukrayiny [Procedural legal personality of local governments in the administrative proceedings of Ukraine]: dys. ... k.yu.n.: spets.12.00.07. Dnipro, Universytet mytnoyi spravy ta finansiv, 2019. 230 s. [in Ukrainian].